

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת יתרו

תשפ"ד

(שנה ז', גליון מס' 327)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'**

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,

השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
18:27	17:53	16:35	ירושלים:
18:27	17:53	16:54	תל אביב:
18:25	17:51	16:43	חיפה:
18:29	17:55	16:55	באר שבע:

פרשת יתרו התשפ"ד

”וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי”

א. ”בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי. וַיִּסְעוּ מֵרַפִּידִים, וַיָּבֹאוּ מִדְּבַר סִינַי, וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר, וַיַּחֲנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל בְּגֹד הַקֶּהָר. וּמִשָּׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים, וַיִּקְרָא אֵלָיו יְהוָה מִן הַקֶּהָר, לֵאמֹר, כֹּה תֹאמַר לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְתֹנִיד לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל. אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרָיִם, וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְּפֵי נְשָׁרִים, וְאָבֵא אֶתְכֶם אֵלַי. וְעַתָּה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי, וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי, וְהִיִּיתֶם לִי סֻגְלָה מִכָּל הָעַמִּים, כִּי לִי כָּל הָאֶרֶץ. וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכֶּת כְּהַנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ, אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבַּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל” (שמות, יט', א' - ו').

”וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם. לֹא תַעֲשׂוּן אֵתִי אֱלֹהֵי כֶסֶף, וְאֱלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם” (שמות, כ', יט' - כ').

ב. על מאמר הכתוב בפרשתו¹, ”אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרָיִם, וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְּפֵי נְשָׁרִים, וְאָבֵא אֶתְכֶם אֵלַי” , כתב רבינו הרי”ח הטוב זיע”א², על פי מעשה אשר יש בו משל ומליצה:

לילד פיקח, אשר היה יושב על יד אביו ואמו,

וישאל הילד את אביו -

מי הוא המלמדני דעת ותבונה, ותורה ומצוות, אתה או אמי?

ויען האב -

בני יקירי, אני הוא המלמדך, שכן אִמְךָ עסוקה בצורכי הבית, ואינה בקיאה בתורה ובמצוות.

¹ שמות, יט' - ד'.

² בספרו הקדוש "עוד יוסף חי - דרושים".

ויען הבן -

אם כך הם דבריך, יש לי פליאה גדולה עליהם!

שכן, היום לימדני רבי בבית המדרש, את מאמר שלמה הע"ה³, **"כִּי אִם לְבִינָה תִקְרָא"**,

ודרשו בזה רבותינו ז"ל⁴, **"זו הִיְתָה תּוֹרָה שְׁמִיֶסְרְתוּ לְשִׁלְמָה, שְׁנִקְרָאת אִם לְלוּמְדִיהָ, כְּמָה דְתִימָא, 'כִּי אִם לְבִינָה תִקְרָא' - 'אִם' כְּתוּב"**,

ואם כדבריך, שאתה הוא המלמדני דעת ותבונה, ותורה ומצוות,

מפני מה, קרא שלמה הע"ה לתורה הקדושה בשם אמא, ולא בשם אבא?

ומשמע האב לשאלתו של בנו, הבטיחו, שאם יענה תשובה בעצמו בתוך רבע שעה, הוא יתן לו שעון זהב עם שרשרת של זהב.

ויען הבן, ויאמר לאביו -

"אני, מהיכן באתי"?

ויען האב, ויאמר לבנו -

"ממני ומאמך, כי אני אביך וזאת אמך".

ויען הבן, ויאמר לאביו -

ממי ברור יותר שבאתי לאוויר העולם, מאמא או ממך?

ויען האב, ויאמר לבנו -

ברור יותר, שבאתה מאמך,

שכן, הכל רואים שהבטן יצאה ממנה.

ומה שהכל יודעים שאני אביך, הוא על פי השְׁעֶרֶת השכל.

ויען הבן, ויאמר לאב -

³ משלי, ב' - ג'.

⁴ במדבר רבה, פרשה י', ד'.

אם כן, מצאנו תשובה לשאלתי!

כי כאשר נתן לנו הקדוש ברוך הוא את תורתו הקדושה, הוא לא נתן לנו אותה על ידי שליח, ואף לא על ידי שלוחו הנאמן משה רע"ה,

"אלא, באמת הקדוש ברוך הוא, הרכין את השמים ושמי השמים על הר סיני, וכל אחד מישראל מקטן ועד גדול, איש ואשה, נער וזקן, כולם ראו את כבודו יתברך בעיניהם,

שכולם נתנבאו באותו היום כשעמדו לפני הר סיני, וראו במראה הנביאים שרואין בעיניהם, ושמעו באוזניהם את קולו של הקדוש ברוך הוא, באומרו⁵, 'אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים, לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי⁶ 7,

ועוד שמעו באוזניהם, שאמר להם הקדוש ברוך הוא: הנה אנוכי נותן לכם תורה שיש בה תרי"ג מצוות, על ידי משה שלוחי, וכל מה שיאמר לכם תעשו ותאמינו בו, כי הוא שלוח מאיתי והוא נביא אמת.

ואותה שעה, הרעיש הקדוש ברוך הוא את כל העולם כולו, והיו קולות וברקים ולפידי אש נראין מסוף העולם ועד סופו, 'וְקַל שֶׁפָּר חֶזֶק מְאֹד'⁸, 'וַיְהִי קוֹל הַשֶּׁפָּר הוֹלֵךְ וְחֶזֶק מְאֹד, מִשָּׁה יִדְבֵּר, וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל'⁹.

ככה סיפר לי רבי, כשלימדני את פרשת יתרו, שכל הדברים האלה, סיפרו עם ישראל שבאותו הדור לבניהם הנולדים לאחר מתן תורה, כל אשר ראו בעיניהם ואשר שמעו באוזניהם,

⁵ שמות, כ' - ב'.

⁶ מכות, כד' ע"א.

הוריות, ח' ע"א.

⁷ עיין הערה קודמת, ובגמרא שם מצינו:

"אנכי ולא יהיה לך, מפי הגבורה שמענום".

⁸ שמות, יט' - טז'.

⁹ שמות, יט' - יט'.

את דברי הקדוש ברוך הוא, אשר ציווה אותם בעבור אמונתם במשה רבינו, שראו ושמעו את כל אלה ... וכל דור מגיד כל זה לבניו, והבנים לבניהם, עד היום הזה אשר נתייסדה אמונה זו בלבבות כל ישראל, דור אחר דור.

נמצא המתן של התורה שהיה מהקדוש ברוך הוא לישראל, על ידי משה רע"ה, היה ברור בוודאי הגמור והשלם, על פי ראות עיניים ומשמע אוזניים, של כל עם ישראל, אנשים ונשים גדולים וקטנים, ולא היתה קבלת התורה ואמונת משה רע"ה אצלם, בַּהֲשָׁעֶרֶת הַשְּׁכֵל עַל יַדֵי אוֹת וּמוֹפֵת,

אלא, היתה קבלתם ואמונתם, דומה, להאמנת האמא של הוולד, שהכל מעדין שהיא אמו כיראו שיצא מבטנה.

ולפיכך, כתב שלמה הע"ה,¹⁰ 'כִּי אִם לְבִינָה תִקְרָא', ודרשו בזה רבותינו ז"ל¹¹, 'שְׁנִקְרָאת אִם לְלוּמְדֶיהָ ... -אִם- פְּתוּב',

כי הבינה, זו התורה שנקראת בינה, קַבְּלָתָהּ אֶצְלְךָ וּוְדַאִית וּבְרוּרָה, כמו בירור וודאות של האם, שהיא על פי ראיית העין, ולא כמו בירור האב, שנקרא אב לוולד, על ידי הַשְּׁעֶרֶת הַשְּׁכֵל".

ויען אביו, ויאמר לבנו -

צדקו דבריך הטובים והנכוחים.

ומעתה ביאר רבינו זיע"א:

"והנה, מן הדברים האלה בין תבין, כי חסד גדול עשה עמנו הקדוש ברוך הוא, שנתן לנו את התורה באופן זה, שתהיה אמיתות נבואת משה רע"ה אצל עם ישראל, לא על ידי אות ומופת, אלא, על ידי ראיית עיניהם, ומשמע אוזניהם.

¹⁰ משלי, ב' - ג'.

¹¹ במדבר רבה, פרשה י', ד'.

שאם לא כן, נעשה בלבול גדול בדורות שאחריהם, או בדורם גם כן.
 כי היה אפשר, שיבוא אדם רשע, שיודע לעשות קְשָׁפִים, אשר על ידם יעשה אותות
 ומופתים, להחזיק את עצמו נביא באותות קְזָבִים,
 ואחר כך, יבוא לשנות ולהרוס בתורת אמת,
 לומר: כך וכך ציווה הקדוש ברוך הוא מצווה חדשה,
 וביטל חלילה וחס מצוות אלו, והיה נחשב העולם בזה,
 כי היו רבים מתפרצים לעשות דתות חדשות, להקל בכל האיסורים שאסרה
 התורה, והיו מתרבים תורות של שקר.
 אומנם, עתה, שהיתה קבלת התורה ואמונתינו במשה רע"ה במעמד הר סיני,
 באופן האמור,
 הנה, אם יבוא אדם רשע, מכשף, לשנות דבר אחד מן התורה,
 אומרים לו, טול וצא!
 כי אבותינו, לא האמינו בנבואת משה רע"ה על ידי אות ומופת,
 אלא האמינו, על ידי מראה עיניהם ומשמע אוזנם, בכל הדברים הנזכרים לעיל.
 ואם יהיה איזה שינוי חלילה וחס, צריך שיהיה נעשה כמו קבלת התורה
 שבידינו,
 וממילא, יסכרו כל דוברי שקר, ו-יִשְׁפֹּת אָמֶת תִּכְפוֹן לְעַד¹²."
 ולצורך חידוד הדברים, הביא רבינו זיע"א, את המעשה דלהלן:
 "מעשה בעבד אחד, שקרא אותו המלך, תוך היכל מלכותו, וציווהו בפיו לעשות כך
 וכך למחר.
 והנה, למחר, בא אצל העבד ההוא, שר אחד משרי המלך,
 ויצו אותו בשם המלך, דבר, שהוא היפך אותו הציווי - שציווהו המלך.

¹² משלי, יב' - יט'.

אמר לו העבד: אם אני שמעתי ציווי ראשון על ידי שליח, אני יכול לקבל ממך הציווי הזה השני, שבא לי על ידי שליח, אך אני שמעתי ציווי הראשון, בעומדי לפניו בהיכלו, ומפיו ציווני לעשותו, ולכן, אין אני רשאי לשמוע שום שינוי מציווי הראשון, אפילו כל דהוא. אלא אם כן, אשמע אותו, כמו ששמעתי את הציווי הראשון שהיה בעומדי לפני המלך, ובפיו דיבר לי וציווני. וכן העניין כאן -

אם יבוא אדם, לעשות את עצמו שליח מאת ה' יתברך, לשנות דבר אחד ממה שכתב משה רע"ה,

נאמר לו: צריכין אנו לשמוע מפיו יתברך על זאת, כאשר היה עם משה רע"ה, שאמר לנו, הוא שלוחי, ותאמינו בו בכל אשר ידבר לכם בשמי".

ומעתה, ביאר רבינו זיע"א, את מאמר הכתובים בפרשתן¹³, "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם. לֹא תַעֲשׂוּן אֵתִי אֱלֹהֵי כֶסֶף, וְאֱלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם":

"אם הייתי שולח לכם שליח, שיאמר לכם בשמי¹⁴, 'אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים, לֹא יְהִי לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי, היה אפשר, שיבוא אדם, ויכזב לומר בשמי, להתיר חלילה וחס עבודה זרה פלונית, שגם הוא יחזיק עצמו לנביא, על ידי אות ומופת בכישוף.

אך אַתֶּם רְאִיתֶם, כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם,

שהרכנתי השמים על ההר, ודברתי עמכם אני בעצמי,

על כן, אי אפשר לשנות דברי הראשונים, או להוסיף עליהם דבר, על ידי שליח,

אלא, רק צריך להיות ציווי החדש ניתן לכם כמו הציווי הראשון,

¹³ שמות, כ', יט' - כ'.

¹⁴ שמות, כ' - ב'.

ולכן, אין מקום להטעות אתכם, לעשות אתי אֱלֹהִים כְּסֶף וְאֱלֹהִים זָהָב.

ונאמר בפסוק את מילת 'אתי', בדווקא,

דהיינו, שלא תעשו אמצעי בניי וביניכם".

ג. על מאמר הכתוב ¹⁵, וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים וַאֲיָנָנוּ כִּי לָקַח אֶתוֹ אֱלֹהִים,
כתב התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל:

"וּפְלַח חֲנוּךְ בְּקוֹשֶׁטָא קְדָם יְיָ, וְהָא לִיתוּהִי עִם דִּי יָרִי אַרְעָא, אַרוּם אֶתְנַגִּיד וְסֻלֵּיק
לְרִקְיעָא בְּמִימֵר קְדָם יְיָ, וְקָרָא שְׁמִיהּ מִיטְטְרוֹן סַפְרָא רַבָּא" ¹⁶.

ויעויין בדבריו של הגה"ק רבינו אליהו הכהן האיתמרי זיע"א מאיזמיר ¹⁷, שהביא
מדברי הגה"ק רבינו מנחם עזריה זיע"א מפאנו ^{18 19}:

"חנוך, לא היה מְצַוָּה, אלא על שבע מצוות בני נח, והיה מתחילה מחסידי אומות
העולם,

אלא, שפירש מדרכיהם, והלך בדרכי ישראל, כמי שאינו מְצַוָּה ועושה, או כעין
גר צדק אשר בכל דור ודור,

ונתקבל במעלה עליונה, לאות ולמופת לבני שת ²⁰, מה שמתקן להם אם ייטיבו
דרכיהם,

וכיוון שעלה, שוב לא ירד.

¹⁵ בראשית, ה' - כד'.

¹⁶ ותרגום דבריו הקדושים:

ויתהלך חנוך באמת ובתמים לפני ה', ואינו לפני דיירי הארץ, שכן הוא עלה לרקיע על פי דיבורו של
הבורא ית"ש, ונעשה מלאך, וקראו הבורא ית"ש מיטטרון הסופר הגדול.

¹⁷ בספרו הקדוש "מדרש תלפיות" (ענף חנוך).

¹⁸ בספרו הקדוש "עשרה מאמרות" (מאמר אם כל חי, חלק שלישי, סימן כב').

¹⁹ ועיין עוד בספר הקדוש "אור יקר" (פרשת "בא", שער ג', סימן ד', כרך ז', דף קצה'), להגה"ק רבינו משה
קורדובירו זיע"א.

²⁰ שיצאו ממנו ישראל.

והנה, סביב למחנהו רשעים יתהלכון, המבקשים להפרידו חלילה וחס.

והוא היה תופר מנעלים, לקשר העולמות,

ועל כל תפירה ותפירה, אמר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

שיש בפסוק זה, ייחוד וקישור כל היכלות, בעליונים".

ויעויין עוד, בדברי הגה"ק רבינו משה קורדובירו זיע"א²¹, ובדברי הגה"ק רבינו מכלוף אביחצירא זיע"א²²:

שכתב, שחנוך תופר סנדלים היה.

והנה, על פי זה, ביאר רבינו הרי"ח הטוב זיע"א²³, את מאמר הכתובים בפרשתן²⁴, "אַתָּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם, וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְּפֵי נְשָׁרִים, וְאָבֵא אֶתְכֶם אֵלַי. וְעַתָּה אִם שָׂמוּעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקִלִּי, וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי, וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים, כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ":

"ידוע, שניצוצות הקדושה המעורבים ב-דצח"ם²⁵, צריך לעשות בהם שני מלאכות,

האחד, לבררם ולהוציאם מן ה-דצח"ם²⁶,

והשני, לתפורם ולחברם הפרצוף העליון השייכים לו ...

ובמאמר רבותינו ז"ל, שאמרו: חנוך, תופר סנדלים היה ... הכוונה הוא, שתיבת 'סנדלים', היא מורכבת משני תיבות ביחד,

וקרינן בה, סן דלים.

²¹ בספרו הקדוש "אור יקר" (פרשת "ויקהל", סימן ה', כרך יא', דף קג').

²² בספרו הקדוש "מכלול יופי" (עמוד ע', אות צט').

²³ בספרו הקדוש "עוד יוסף חי - דרושים".

²⁴ שמות, יט', ד' - ה'.

²⁵ היינו:

דומם, צומח, חי, מדבר.

²⁶ כנ"ל.

והיינו -

'סן', הוא לשון סינון, כי תיבת 'סן', הוא שורש מסננת, כמו שכתב בערוך. וקאי, על בירור ניצוצי קדושה, שבהיותם מעורבים ב-דצח"ם²⁷, נקראים 'דלים',

והצדיקים, מבררים אותם, ומסננים אותם, מן הסיגים שבהם.

והוא²⁸, אחרי הסינון, היה תופרם, ומחברם בפרצוף העליון שהם שייכים לו.

וזהו שנאמר, 'תופר סן דלים' -

רצונו לומר, כי סינון הדלים, הם ניצוצות הקדושה, שהיו מעורבים ב-דצח"ם²⁹.

ולגירסה אחרת, דגרסי, 'תופר מנעלים היה', גם כן יבוא אל נכון -

ד- 'מנעלים', גם היא מילה מורכבת, שהוא 'מן עלים',

דניצוצי הקדושה, כשיתבררו מן ה-דצח"ם³⁰, נקראים 'מים נוקבין',

והוא תופר אותם, לעשותם פרצוף שלם, ומעלה אותם למעלה.

ו- 'עלים', רצונו לומר, עֲלִיָּה.

נמצא, בירור ניצוצות הקדושה, יש בו שני מלאכות -

האחד, אסיפה וקיבוץ מן ה-דצח"ם³¹,

והשני, מלאכת התפירה והחיבור.

וגם המלאכה השנית, היא בכלל מלאכה של אסיפה וקיבוץ -

²⁷ כנ"ל.

²⁸ היינו:

חנוך.

²⁹ היינו:

דומם, צומח, חי, מדבר.

³⁰ כנ"ל.

³¹ כנ"ל.

כי התפירה, עניינה הוא, להיות מקבץ ומאסף החלקים יחד, הקטנים עם הגדולים.

והנה, נודע, כי ישראל בהיותם בשיעבוד מצרים, היו עושין בירור ניצוצות הקדושה, על ידי ייסורין דווקא,

כי עדיין לא ניתנה התורה, כדי שיעשו בירור על ידי עסק התורה.

וכשיצאו, דהוֹסְרוּ מהם הייסורין,

תיכף ומייד, ניתנה להם תורה, כדי שיעשו בירור על ידי עסק התורה.

ובזה פירשתי בסייעתא דשמיא, מה שאמר פרעה על ידי השר שלו ³², 'הן רַבִּים עֲתָה עִם הָאָרֶץ, וְהַשְׁבַּתְּם אֹתָם מִסְבַּלְתָּם' -

רצונו לומר, כיוון דעֲתָה הם עם הארץ, דאין להם תורה,

אי אפשר להם לעשות בירור, אלא רק על ידי הייסורין,

ואיך תשביתו אותם מסבלותם?

דאם יהיו בטלים, איך נעשה הבירור שצריכים אליו!?

ובזה פירשתי בסייעתא דשמיא, את מאמר הכתוב ³³, 'אֲשֶׁרִי הִגְבַּר אֲשֶׁר תִּיַסְרְנוּ יָהּ, וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמְדְנוּ' -

כי בייסורין, הוא מרוויח הרבה, שעושה בירור,

אך וודאי יותר טוב לו, ש-'ומתורתך תלמדנו', שיעשה הבירור ולא יצטרך לייסורין.

וזה שנאמר ³⁴, 'וְעֲתָה אִם שָׁמוּעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקִלִּי, וְשָׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי, וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים, כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ' -

'שָׁמוּעַ', הוא לשון אסיפה וקיבוץ,

³² שמות, ה' - ה'.

³³ תהילים, צד' - יב'.

³⁴ שמות, יט' - ה'.

דקאי, על בירור ניצוצות הקדושה,

מלשון ³⁵, 'וַיִּשְׁמַע שְׁאוֹל אֶת הָעָם'.

כלומר, מקודם, כשהייתם במצרים, הייתם נצרכין לייסורין,

כדי שעל ידם, תעשו אסיפה וקיבוץ לניצוצות הקדושה, מן ה-דצח"ם ³⁶.

אך עתה, שאני נותן לכם את התורה,

'אִם שְׂמוּעַ', אִז 'תִּשְׁמְעוּ',

דהיינו, שתעשו אסיפה וקיבוץ לניצוצי הקדושה, ואין אתם צריכים לייסורין,

אלא, תעשו מלאכה זו בקולי, זו התורה שאני נותן לכם.

או הכוונה, כך -

'אִם' ³⁷, בניקוד כזה - 'אִם', זו התורה שנקראת 'אִם' ³⁸, 'כִּי אִם לְבִינָה תִקְרָא' -

שְׁנִקְרָאת אִם לְלוּמְדֶיהָ ³⁹,

'אִם שְׂמוּעַ' אותה, אִז 'תִּשְׁמְעוּ' לעשות אסיפה וקיבוץ, ותהיו 'בְּקִלִּי' "

והנה, יסוד דבריו הקדושים, של רבינו זיע"א:

הוא, שתכלית בירור ניצוצות הקדושה, נעשים על ידי לימוד התורה, בדווקא.

ד. בגמרא ⁴⁰, מסופר על התנא הקדוש רבי יהודה בר עילאי, שהעיד על עצמו:

³⁵ שמואל א', טו' - ד'.

³⁶ היינו:

דומם, צומח, חי, מדבר.

³⁷ היינו, מאמר הכתוב:

"ועתה אם שמוע תשמעו בקלי, ושמתם את בריתי, והייתם לי סגלה מקל העמים, כי לי כל הארץ".

³⁸ משלי, ב' - ג'.

³⁹ במדבר רבה, פרשה י', ד'.

⁴⁰ נדרים, מט' ע"ב.

שכאשר הוא היה שותה ד' כוסות בליל הסדר, הוא היה נתקף בכאב ראש, שהיה
אוחז אותו עד חג השבועות,

ובכדי לשכך את הכאבים הללו, הוא היה נאלץ לחגור חגורה על רקותיו.

והדבר צריך ביאור:

היאך היה אותו כאב ראש, פועל על אותו צדיק וקדוש, באופן אוטומטי, מידי
שנה בשנה, במשך ז' שבועות,

והיאך הוא היה נפסק באופן אוטומטי, מידי שנה בשנה, בעת כניסת חג
השבועות?

ובביאור העניין, ביאר הגה"ק חכם יהודה צדקה זיע"א⁴¹:

כידוע, רוב סודות התורה טמונים בחלק האגדה שבש"ס, וגם במעשה זה טמון
סוד נפלא.

ארבע כוסות ששותים בליל הסדר, הן כנגד ד' לשונות של גאולה "והוצאתי,
והצלתי, וגאלתי, ולקחתי",

ד' לשונות של גאולה אלו, אומר אדונינו הגר"א זיע"א⁴², אינן מילים נרדפות,
אלא, ד' תחנות שונות בסדר הגאולה,

כי גאולת מצרים, נעשתה ב-ד' שלבים.

"והוצאתי":

היה ב-א' תשרי,

⁴¹ הובאו דבריו בהגדה של פסח "דורש טוב", עמודים 44-41.

ועיין שם בהקדמת הדברים:

"לפני שנים, בחול המועד פסח, התקיים מעמד חנוכת הבית לישיבת 'בית אליהו',

בהשתתפות מרן הגרא"מ שך זצ"ל,

וכבדו את הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל, ראש ישיבת 'פורת יוסף', לשאת דברים לכבוד המעמד.

בתוך הדברים, אמר הרב צדקה, 'זורט', שמרן הרב שך ממש יצא מכליו, מרוב התפעלות ממנו".

⁴² בספרו הקדוש "אדרת אליהו".

מדובר על השנה הקריטית ביותר בתולדות האנושות, והיא שנת שנת ב' אלפים תמח' לבריאת העולם.

ובגמרא מבואר ⁴³, שבאותו ראש השנה פסק השיעבוד מאבותינו במצרים, והופסקה עבודתם בחומר ובלבנים.

השלב השני, היה "והצלתי":

בליל היציאה, השתנתה מהותם של כלל ישראל,

הם הפסיקו להיות חפצא של עבדים, וחל עליהם שם בני חורין.

השלב השלישי, היה "וגאלתי":

שלב שהתרחש שנים עשרה שעות לאחר מכן, שהוא יציאה באמצע היום, יציאה שלא נעשית כדרכם של גנבים בלילה.

השלב הרביעי, היה "ולקחתי":

שלב שהפך את עם ישראל לעם, ז' שבועות לאחר מכן,

והוא, באמצעות קבלת התורה.

ואם כן:

ד' לשונות של גאולה, הינם שטרי התחייבות, כעין שטרי המחאה, שנתן לנו הבורא ית"ש, על דרך גאולתינו.

והנה, בליל הסדר, כאשר אנו שותים ד' כוסות, ביאור הדבר:

שבשתייתם, אנו באים לפרוע את אותם ההתחייבויות,

וכאשר אנו שותים את ד' הכוסות הראשונות, ממילא, פרענו את ג' ההתחייבויות הראשונות, שבאו ללמדינו את דרך גאולתינו מעול השיעבוד.

ברם, ההבטחה הרביעית, הבאה להפוך אותנו לעם, באמצעות קבלת התורה,

אינה מתקיימת, כי אם בזמן "חג השבועות", זמן קבלת התורה.

ולפיכך, ראשו של רבי יהודה בר עילאי, היה כואב עליו:

⁴³ ראש השנה, יא' ע"א.

שכן, יציאה לחירות מעול השיעבוד, ללא קבלת התורה,
הינה, כעבד המשוחרר מבית האסורים, ללא תוכנית שיקום מסודרת, וללא
מקום מאכל ומשתה ומקום מחסה -
אשר מעדיף את חזרתו לבית האסורים, מהיותו בין חורין, חסר כל.
וכך הם בני ישראל, שנעשו בני חורין ללא קבלת התורה,
אשר כמוהם כאותו העבד, באשר הם בעלי עצמאות ללא עצמאות,
ומשכך, אין לך כאב ראש, כדבר הזה!
ברם, כאשר אנחנו זוכים לקבל את התורה הקדושה בחג השבועות, אזי, אותו
כאב ראש מתבטל מאליו,
שכן, באותה העת, הרי אנחנו בעלי עצמאות אמיתית!
ה. על מאמר הכתוב ⁴⁴, "ויט משה את ידו על הים, וישב הים לפנות בקר
לאיתנו, ומצרים נסים לקראתו, וינער יהוה את מצרים בתוך הים", דרשו רבותינו
ז"ל ⁴⁵:
"לתנאו הראשון" ⁴⁶.
וכתב בזה, רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א:
"תנאי זה, הוא בכלל התנאים שהתנה ה' על כל מעשה בראשית, להיות כפופים
לתורה ועמליה,
ולעשות כל אשר יגזרו עליהם,

⁴⁴ שמות, יד' - כז'.

⁴⁵ שמות רבה, פרשה כא', ו'.

⁴⁶ והיינו, מאמר הכתוב בפרשת "בראשית" (בראשית, א' - ט):

"ויאמר אלהים, יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, ותראה היבשה, ויהי כן".
ואם כן, מאמר הכתוב "וישב הים לפנות בקר לאיתנו", פירושו "לתנאו הראשון",
שהים, יתהפך וייעשה ליבשה.

וממשלתם עליהם, כממשלת הבורא ברוך הוא ... והכל בכוח התורה".

והנה, במסכת חולין⁴⁷, מצינו מעשה ברבי פנחס בן יאיר:

"רבי פנחס בן יאיר, הוה קאזיל לפדיון שבויין,

פגע ביה בגינאי נהרא⁴⁸.

אמר ליה -

גינאי, חלוק לי מימדך ואעבור בך⁴⁹!

אמר ליה -

אתה הולך לעשות רצון קונך, ואני הולך לעשות רצון קוני,

אתה ספק עושה, ספק אי אתה עושה,

אני ודאי עושה⁵⁰!

אמר ליה -

אם אי אתה חולק, גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם⁵¹!

---

⁴⁷ ז' ע"א.

⁴⁸ היינו:

שרבי פנחס בן יאיר, הלך לעסוק במצוות פדיון שבויים,

ובדרכו, הוא הגיע לנהר גינאי.

⁴⁹ היינו:

שרבי פנחס בן יאיר, ביקש מהנהר, שיחלוק את מימיו, בכדי שהוא יעבור בהם.

⁵⁰ היינו:

שהנהר, השיב לרבי פנחס בן יאיר,

שגם אני וגם אתה, הולכים לעשות את רצון הבורא ית"ש,

אך ההבדל הגדול ביני ובינך, הוא -

שאתה, ספק אם תצליח בשליחותך,

אך אני, בוודאי שאצליח בשליחותי.

חלק ליה⁵² ."

ונתקשה בזה, רבינו זיע"א:

מה היתה, ההתפעלות מנס "קריעת ים סוף", לאורך כל הדורות,

וזאת, לאחר שאנו רואים, שרבי פנחס בן יאיר, במאמרו, גזר על הנהר להיקרע?

וביאר רבינו זיע"א:

"הנה, ביציאת ישראל ממצרים, עדיין לא קבלו התורה, ואין גזירתו על הנבראים
גזירה,

ולזה לא הסכים הים ליחלק להם.

וטען למשה -

אתה נבראת בששי, ואני בשלישי,

זה רמז, כי אינו בן תורה⁵³ !

שאם היה בן תורה, הנה הוא קודם לו, כי התורה קדמה לעולם כולו!

ולזה, נתחכם ה', והוליד ימינו לימין משה,

פירוש, הראהו כי הוא בן תורה, המתייחס לה ימין,

דכתיב⁵⁴ , 'מִיְמִינוּ אֵשׁ דָּת לְמוֹי וְגוֹ',

וכשראהו, תיכף ומיד, נקרע כתנאי הראשון.

---

⁵¹ היינו:

שרבי פנחס בן יאיר, השיב לנהר,

אם לא תחלוק לי את הנהר, אני אגזור עליך שלא יעברו בך מים לעולם, ותתייבש.

⁵² היינו:

שמכוח דבריו של רבי פנחס בן יאיר, פחד הנהר, וחלק את מימיו.

⁵³ היינו:

משה רע"ה.

⁵⁴ דברים, לג' - ב'.

ולזה, כל צדיק וצדיק שיעמוד אחר קבלת התורה,

יביא בידו שטר חוב אחד, לכופו, ליחלק לפניו".

ומבואר מדבריו הקדושים:

שכל מעלתם של עם ישראל, הינה אך ורק על ידי דברי התורה הקדושה.

ו. לצורך קבלת התורה, צריך האדם לתקן את עצמו במידת הענווה,

וכפי שכתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א, על מאמר הכתוב בפרשתן⁵⁵,

"וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר וַיַּחֲנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הַקָּהָר",

שבכדי שיקבל האדם את דברי התורה הקדושה, עליו לקיים בעצמו ג' עניינים -

א. "וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים": והיינו, התרחקות מדברים המביאים את האדם לרפיון.

ב. "וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר": והיינו, עניין תיקון המידות, וביחוד תיקון מידת הגאווה.

ג. "וַיַּחֲנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הַקָּהָר": והיינו, התחברות בלב שלם ותמים, בין חכמי

ישראל.

והנה, אצל משה רע"ה, שהעידה עליו התורה הקדושה, באומרה⁵⁶, "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה

עָנָו מְאֹד, מְכַל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה",

מצינו, שבשכר ענוותנותו, הוא זכה לקריאה מיוחדת מן הבורא ית"ש,

דהנה, על מאמר הכתוב⁵⁷, "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, וַיַּדְבֵּר יְהוָה אֵלָיו, מֵאֵהָל מוֹעֵד,

לֵאמֹר", כתב בספר הקדוש "בת עין"⁵⁸:

שבחינת "לב נשבר", וכמאמר הכתוב⁵⁹, "זָבַחַי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה, לֵב נִשְׁבָּר

וְנִדְבָה, אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה",

⁵⁵ שמות, יט' - ב'.

⁵⁶ במדבר, יב' - ג'.

⁵⁷ ויקרא, א' - א'.

⁵⁸ דרוש לפרשת החודש.

⁵⁹ תהילים, נא' - יט'.

הוא, "יו" ⁶⁰.

והנה, "יו", עולה בגימטריא למניין 16,

שהוא חצי ממניין "לב", שעולה בגימטריא למניין 32.

" ⁶¹ וזהו 'וי-קרא אל משה', היינו, בחינת 'יו' - קרא אל משה,

שעל ידי השפלות שהיתה במשה רע"ה, שהוא בחינת 'יו' - שהוא חצי ממילת
'לב',

זכה משה רע"ה, וגרם לעצמו המשכת קדושה, הנרמזת בבחינת ה-"קריאה".

וזהו 'ויקרא' - א' זעירא ⁶²,

שאותה אות א' זעירא, מרמזת על בחינת ההכנעה שהיתה במשה רע"ה,

שבחינה זו, גרמה לו, להמשכת השראת השכינה, מאלופו של עולם ברוך הוא".

וממילא, נשכיל ונבין, את טעם סמיכות "מעשה עמלק", לפרשתן - "פרשת יתרו":

דהנה, ב-"מעשה עמלק", נאמר ⁶³, "וַיָּבֵא עֲמֶלֶק, וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִּים",

ודרשו בזה רבותינו ז"ל ⁶⁴, "שרפו ידיהם מן התורה".

והנה, כבר נתבאר לנו, שללא "מידת הענווה" אי אפשר להשיג את דברי התורה
הקדושה,

וכאשר אין לאדם את "מידת הענווה", כמוהו כאומר ⁶⁵, "כַּחַי וְעַצְם יָדִי, עֲשֵׂה לִי
אֶת הַחֵיִל הַזֶּה",

⁶⁰ עיין "פרי עץ חיים", (שער השופר, פ"א),

ובספר "עמק המלך", (שער עולם התהו, פכ"ה).

⁶¹ לשונו הקדוש של רבינו זיע"א, במעט שינויי לשון, למען ירוץ הקורא בהם.

⁶² שכן, האות א' של מילת "ויקרא", כתובה בספר התורה באות קטנה (זעירא).

ויעיין עוד מה שכתב בזה ה"זוהר הקדוש" (חלק א', דף רלד' ע"ב. ובחלק ג', דף נג' ע"ב).

⁶³ שמות, יז' - ח'.

⁶⁴ מדרש תנחומא, פרשת "בשלח", אות כה'.

ובאותה העת, מופיע עמלק, ומטיל ספק באמונתו.

א. על הנאמר בפרשת "תצווה"⁶⁶, "וְאֵתָהּ תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְחוּ אֶלֶיךָ - שְׂמֹן זֵיֶת זָךְ, כְּתִית לְמָאֹר, לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד", כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א:

"ירמוז באומרו 'תצווה', על דרך אומרם ז"ל⁶⁷ -

כי כל תלמיד חכם, יש לו ניצוץ מנשמת משה,

ולזה, רבותינו ז"ל⁶⁸, היו קוראים זה לזה - **משה**, כי הוא זה המְדַבֵּר - **בבחינת נפש הלומדת תורה.**

והוא אומרו, 'וְאֵתָהּ תִּצְוֶה', על דרך אומרם⁶⁹, 'פי מלאכיו יצווה לך',

שהוא לשון צוותא, ליווי לאיש ישראל הנכבדים,

וכבר ידעת, כי אין חשיבות, אלא באמצעות עסק התורה.

ובחר ה', לרמוז רמז זה במצוות שמן, כי הוא בחינת התורה, שהוא אור העולם.

ועיין בפסוק שאחר זה".

ובהמשך דבריו, כתב רבינו זיע"א:

"ובדרך רמז, יתבאר הכתוב - על דרך מאמר, הובא בספר זוהר חדש⁷⁰, כי ד' גליות של ישראל⁷¹, כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד⁷²,

⁶⁵ דברים, ח' - יז'.

⁶⁶ שמות, כז' - כ'.

⁶⁷ "תיקוני זוהר", תיקון סט'.

⁶⁸ שבת, קא' ע"ב.

⁶⁹ תהילים, צא' - יא'.

⁷⁰ בראשית, דף ח' ע"א.

⁷¹ ארבעת הגליות, הם:

בבל, מדי, יון, אדום.

גלות הראשון, נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו השלום,

ב', נגאלו בזכות יצחק,

ג', בזכות יעקב,

וה-ד', תלוי בזכות משה.

ולזה נתארך הגלות, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות, אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה.

וזה הוא שרמז הכתוב כאן, באומרו, 'וְאֵתָהּ תִּצְנֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, על דרך 'כי מְלֻאָכְיוֹ יִצְנֶה'⁷³,

או, על דרך אומרם ז"ל⁷⁴, 'אין צו אלא מלכות', **כי הוא ימלוך עלינו לעתיד,**

ותנאי הוא הדבר, שיעסקו ישראל בתורה.

וזה הוא אומרו, 'וַיִּקְחוּ אֶלְיָדָה שֶׁמֶן זַיִת זָדָה' -

ירמוז אל התורה שנמשלה לשמן, מה השמן מאיר לעולם, כך התורה ...

ודקדק לומר, 'זָדָה' -

שצריכין לעסוק בתורה לשמה בלי שמרים, שהם לקנתר חלילה וחס, או להתגדל

וכדומה, אלה הם שמריה.

ואמר עוד 'כְּתִית' -

ועיין עוד, במדרש (בראשית רבה, פרשה מד', יז'), על הפסוק (בראשית, טו' - יב'), "וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לְבֹאֵר, וְתִרְדְּמָה נִפְלָה עַל אַבְרָם, וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נִפְלֶתתָּ עָלָיו", מה שדרשו בזה.

⁷² היינו, בזכות אחד מן האבות הקדושים.

⁷³ תהילים, צא' - יא'.

⁷⁴ יעויין בספר שמואל (א', יג' - יד'):

"וְעַתָּה מִמְּלֻכְתְּךָ לֹא תִקְוֶה, בְּקֶשׁ יְהוָה לֹא אִישׁ כְּלָבָבוֹ, וַיִּצְוֶהוּ יְהוָה לְנִגְיֵד עַל עַמּוֹ, כִּי לֹא שָׁמַרְתָּ אֶת אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה".

ומבואר שם:

שלשון "צו", פירושו "מלכות".

פירוש, שצריכין לעסוק בתורה ולכתת גופם וכוחם,

על דרך אומרם ⁷⁵, 'זאת התורה אדם כי ימותי ⁷⁶ ", וכו'.

וביאור דבריו הקדושים, כך הם, דהנה, כתב ה"זוהר הקדוש" ⁷⁷ :

"ר' יוסי בן חלפתא, הנה יתיב קמיה דר' יצחק,

אמר ליה, מידי שמיע ליה למר, על מה אתארך יומא דמשיחא מן גלותא דא?

אמר ליה, לא אתארך, אלא, על ביטול אורייתא!

דְּהִכִּי שְׁמַעְנָא מֵרַב הַמְּנוּנָא סָבָא, תִּלְתָּא גְּלִיּוֹת גְּלוֹ יִשְׂרָאֵל, וְחִזְרוּ בְּזִכּוּתָהוֹן דְּתִלְתָּא
אָבוֹת,

וְגִלּוּתָא רְבִיעָאָה, בְּזִכּוּתָא דְּמִשָּׁה יְתַחֲזְרוּן!

תא ואחזי לך, לא איתגלו ישראל אלא על ביטול תורה,

שנאמר ⁷⁸, 'ויאמר ה' על עזבם את תורתתי.

אמר הקדוש ברוך הוא, בגליות הראשונות, חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב,

עכשיו, הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו,

שנאמר ⁷⁹, 'זכרו תורת משה עבדי,

כד יתוביו ויתעסקון בתורתו, בזכות משה אני גואלם.

על כן נאמר בתורה ⁸⁰, 'ותורה צוה לנו משה', כדי לשמרה ולעסוק בה,

ואם לאו, 'מורשה קהלת יעקב' -

'מורשה', דא מסכנותא הוא,

⁷⁵ במדבר, יט' - יד'.

⁷⁶ ברכות, סג' ע"ב.

⁷⁷ "זוהר חדש", דף ח'.

⁷⁸ ירמיה, ט' - יב'.

⁷⁹ מלאכי, ג' - כב'.

⁸⁰ דברים, לג' - ד'.

כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר ⁸¹, 'ה' מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר -
מְלַמֵּד, דְּלֹא אֵתְּיָא מִסְפְּנוּתָא לְבְרִיתִיָּה דְיַעֲקֹב, אֶלָּא, עַל דְּלֹא אֵתְּעִסְקוּ בְּפִיקוּדִין
דְּאוּרְיִיתָא" ⁸².

ולפיכך, נתארכה הגלות על עם ישראל:

"כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות, אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה".

והוא מה שציווה ה' יתברך למשה רע"ה:

⁸¹ שמואל א', ב' - ז'.

⁸² ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

רבי יוסי בן חלפתא, ה"ה יושב לפני רבי יצחק,

אמר לו, דבר שמוע לו למר, על מה התארך יום המשיח מהגלות הזו?

אמר לו, לא התארך אלא על בטול תורה!

שְׁכַךְ שִׁמְעֵתִי מֵרַב הַמְּנוּנָא סְבָא, שֶׁלֶשׁ גְּלִיּוֹת גְּלוֹ יִשְׂרָאֵל, וְחִזְרוּ בְּזָכוֹתֵם שֶׁל שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,

ובגלות הרביעית, יחזרו בזכות משה!

בֹּא וְאַרְאֶה לְךָ, לֹא גְלוֹ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא עַל בְּטוּל תּוֹרָה,

שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה, ט' - יב'), 'וַיֹּאמֶר ה' עַל עַזְבִּים אֶת תּוֹרַתִּי'.

אמר הקדוש ברוך הוא, בגליות הראשונות, חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב,

עכשיו, הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו,

שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי, ג' - כב'), 'זְכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי',

כְּשִׁישׁוּבוּ וַיִּתְעַסְקוּ בְּתוֹרָתוֹ, בְּזָכוֹת מֹשֶׁה אֲנִי גּוֹאֲלֵם.

על כן נאמר בתורה (דברים, לג' - ד'), 'תורה צוה לנו משה', כדי לשמרה ולעסק בה,

ואם לאו, 'מורשה קהלת יעקב' -

'מורשה', זוהי העניות,

כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א', ב' - ז'), 'ה' מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר'.

מלמד, שלא באה עניות לבת יעקב, אלא, על שלא התעסקו במצוות התורה.

שמכיוון שבזכותך יגאלו עם ישראל, בגלות הרביעית,
לכן, עליך להתחבר ולהתאחד עם עם ישראל, כי "תְּצַנֶּה" הוא מלשון "צוותא",
אך "צוותא" זו, כרוכה בעסק התורה הקדושה, ללא פניות וסטיות כלל ועיקר.
והנה, משה רע"ה, שהיה שלם במידת הענווה, וכמאמר הכתוב⁸³, "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה
עָנָו מְאֹד, מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה",
כאשר הוא רואה את בני ישראל "בטלנים מן התורה", הוא מבין, שטעם הדבר
הוא, בעבור שאין בהם את "מידת הענווה",
ושוב אין בכוחו לגאול אותם, חלילה וחס,
שכן, כל תורתו נקנתה לו, בעבור היותו שלם ב-"מידת הענווה".
ומעתה, אדם שהוא "בעל גאווה", והוא עוסק בתורה:
אות הוא הדבר, שאינו "בן תורה"!
כיוון שקיימא לן⁸⁴, ש"תולדותיהן כיוצא בהן",
ואם התורה הקדושה, לא הצליחה לשנות את טבעיו ואת מידותיו, הוא אינו "בן
תורה"!
ובפרט, לאור הנתבאר⁸⁵, שהתורה הקדושה היא בבחינת "אָמוּ שֶׁל הָאָדָם".
ח. בעניין לשון הרע, כתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א⁸⁶:
"אמרו רבותינו ז"ל, כי הפוגם ברית הלשון, סופו לפגום גם ברית המעור,
וזוהו 'לא יחל דברוי'⁸⁷, פירוש, לא יחלל דיבורו לפגום ברית הלשון, כי סופו
לעשות מעשה, ככל היוצא מפיו יעשה - בפועל.

⁸³ במדבר, יב' - ג'.

⁸⁴ בבא קמא, ב' ע"א.

⁸⁵ באותיות ב' ו-ג'.

⁸⁶ בספרו הקדוש "עדן מקדם" (אות למד, ערך לשון הרע, עמודים קצד'-קצה').

⁸⁷ במדבר, ל' - ג'.

ונראה לעניות דעתי, כי בא הרמז, בפסוק ⁸⁸ 'ומה יתרון לבעל הלשון' - שמדבר על בעלי לשון הרע - מה יתרון לבעל הלשון, ראשי תיבות מילה, שסופו, גם אות ברית מילה".
ולמדנו מדבריו הקדושים :
שאם הפוגם בלשונו, סופו שיפגום בבריתו, השומר על לשונו, סופו שישמור על בריתו.
והנה, יוסף הצדיק ע"ה, אשר מידתו היתה "מידת היסוד", לא זכה לכל גדלותו, כי אם על ידי "מידת הענווה",
שכן, רק העניו, אינו פוגם בלשונו, וממילא אינו פוגם בבריתו.
וכמו כן, בשעת הענווה, זוכה האדם לתורה,
וממילא, מתקיימת בו "מידת היסוד" בשלימותה, על ידי שנשלם התיקון בעסק התורה ⁸⁹.

"איש כי ידר נדר ליהוה, או השבע שבעה, לא יסור אסר על נפשו, לא יחל דברו, ככל היצא מפיו יעשה".

⁸⁸ בקהלת (י' - א'), נאמר:

"אם ישך הנפש בלוא לחש, ואין יתרון לבעל הלשון".

וכשנעיין בפסוקים שם, לא נזכר הדבר כלשון רבינו זיע"א -

"ומה יתרון לבעל הלשון".

שוב תרתי וחיפשתי, ומצאתי את מקורו של רבינו זיע"א, והוא ב"ילקוט שמעוני" (קהלת, רמז תתקפט'), וכדלהלן:

"ריש לקיש אמר, לעתיד לבא מתקבצין כל החיות אצל הנחש, ואומרים לו -

ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל, אתה מה הנאה יש לך,

אומר להם, ומה יתרון לבעל הלשון.

ומפני מה אתה נושך באבר אחד, וכל האברים מרגישיין,

אומר להם, ולי מה אתם שואלים, אמרו לבעל הלשון - שהוא עומד כאן והורג ברומי".

והנה, דרשו רבותינו ז"ל⁹⁰, על מאמר הכתוב⁹¹, "הִיָּם רָאָה וַיִּנָּס, הִיָּרְדוּן יָסַב לְאַחֹרַי":

"שָׁמְעוּן אֵישׁ קְטָרוֹן אָמַר -

בְּזָכוֹת עֲצֻמוֹתָיו שֶׁל יוֹסֵף, נִקְרַע הִיָּם לְיִשְׂרָאֵל!

הָדָא הוּא דְכָתִיב⁹², 'הִיָּם רָאָה וַיִּנָּס',

בְּזָכוֹת⁹³, 'וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בַּיָּדָה וַיִּנָּס'."

ולאור המתבאר, נראה לבאר בזה:

שָׁאוֹר תּוֹרָתוֹ וְעֲנוּתָנוֹתָיו שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק ע"ה, הֵם שֶׁהֵנִיסוּ אֶת הַיָּם, וּנְבַקַע,

מִחֲמַת שִׁזְכָּה יוֹסֵף הַצַּדִּיק ע"ה, לְהַשְׁלִים אֶת תִּיקוֹנוֹ בְּשִׁלְמוֹת, וְהִיתָה מִמְשַׁלְתּוֹ בְּעֲלִיוֹנִים וּבַתְּחִתּוֹנִים.

ט. על מאמר הכתוב⁹⁴, "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים, הִן הָאָדָם הַזֶּה כָּאֶחָד מִמְּנוֹי לְדַעַת טוֹב וָרָע, וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים, וְאָכַל, וַחֲמִי לְעֹלָם", דרשו רבותינו ז"ל⁹⁵:

"אָמַר רַבִּי אֲבָא בַר כְּהֵנָא, מְלַמֵּד, שֶׁפָּתַח לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פֶּתַח שֶׁל תְּשׁוּבָה.

'וְעַתָּה' - אֵין 'וְעַתָּה' אֶלָּא תְּשׁוּבָה,

שֶׁנֶּאֱמַר⁹⁶, 'וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֵיךָ'."

⁸⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

⁹⁰ בראשית רבה, פרשה פז', ח'.

⁹¹ תהילים, קיד' - ג'.

⁹² תהילים קיד' - ג'.

⁹³ בראשית, לט' - יב'.

⁹⁴ בראשית, ג' - כב'.

⁹⁵ בראשית רבה, פרשה כא', ו'.

⁹⁶ דברים, י' - יב'.

ולאור דרשת רבותינו ז"ל זו, נראה לבאר את מאמר הכתוב בפרשתן ⁹⁷, "וְעֵתָה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקִלִּי, וְשִׁמְרֶתֶם אֶת בְּרִיתִי, וְהֵייתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים, כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ":

שאין "וְעֵתָה", אלא תשובה.

ואותה התשובה, רמוזה אף היא במאמר הכתוב הנ"ל, שכן, סופי התיבות של המילים "וְהֵייתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל", הינם "מילה",

שבזה בא הבורא ית"ש, להורות לנו -

שהתשובה המעולה שבתשובות, הפותחת את חדרי הלב לדברי התורה הקדושה,

הינה, "וְשִׁמְרֶתֶם אֶת בְּרִיתִי", של אות ברית קודש,

המביאה את האדם לקדושת "מילה", והיינו, שִׁפּוּ יתקדש ויטהר, וידבר רק מילות של קדושה וטהרה.

ל. על מאמר הכתוב בפרשתן ⁹⁸, "וְעֵתָה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקִלִּי, וְשִׁמְרֶתֶם אֶת בְּרִיתִי, וְהֵייתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים, כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ", דרשו רבותינו ז"ל ⁹⁹ :

"רבי אליעזר אומר, זו ברית שבת,

רבי עקיבא אומר, זו ברית מילה ועבודה זרה".

ונראה לבאר בזה, שכל אותם ג' ענייני הבריתות, כלולים זה בזה :

שכן, אדם שאין בו התבטלות והכנעה, ואינו אוחז ב"מידת הענווה", אינו יכול להשיג את שמירת השבת כלל ועיקר,

וכמו כן, אדם שאין בו התבטלות והכנעה, ואינו אוחז ב"מידת הענווה", אינו יכול למול את בנו ולהסיר לו את עורלתו, בגיל ח' ימים,

וכמו כן, אדם שאין בו התבטלות והכנעה, ואינו אוחז ב"מידת הענווה", אינו יכול לעבוד את הבורא ית"ש, אלא אך ורק "עבודה זרה" שאינו מחוייב לה.

⁹⁷ שמות, יט' - ה'.

⁹⁸ שמות, יט' - ה'.

⁹⁹ מכילתא, פרק יט'.

ומעתה, יובן כמין חומר, מאמר הכתוב ¹⁰⁰, "עֵקֶב עֲנָה יִרְאֵת יְהוָה, עֲשֹׂר וְכָבוֹד וְחַיִּים":

"עֵקֶב עֲנָה" - בשכר "מידת הענווה", זוכה האדם ל-"יִרְאֵת ה'".

ואזי, הוא זוכה ל-"עֲשֹׂר וְכָבוֹד וְחַיִּים",

"עֲשֹׂר" - על ידי שמירת שבת קודש, המשפיעה על האדם שפע ברכה והצלחה, בכל ששת ימי המעשה,

"וְכָבוֹד" - על ידי שמירת הברית, נעשה האדם "ירא שמים" ודבריו נשמעים ¹⁰¹,

"וְחַיִּים" - על ידי עבודת ה', והתרחקות מעבודה זרה, זוכה האדם לחיי נצח, שהם החיים היחידים והאמיתיים עלי אדמות.

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

---

¹⁰⁰ משלי, כב' - ד'.

¹⁰¹ ברכות, ו' - ב'.

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחה בת רחל

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- הגה"ק רבי שלמה אסולין בן שמחה (שתח"י) זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- משה מושי מקסים בן לילה תהילה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של כל הקדושים והקדושות אשר נרצחו על קידוש ה'

במלחמת שמחת תורה תשפ"ד